

Partidistriktsmotion bostaden är ett verktyg för jämlikhet

Rätten till ett tryggt och bra boende är avgörande för att uppnå jämlika förutsättningar

Hur en person växer upp kan kopplas till en mängd faktorer relaterat till dennes möjligheter i och skapa uppväxtmiljöer som motverkar social och ekonomisk ojämlikhet är därför viktigt för att nå ett av socialdemokratins viktigaste mål – att skapa ett mer jämlikt samhälle. Det finns flera internationella exempel och erfarenheter som svensk bostadspolitik skulle kunna studera och inspireras av för att bli än starkare. Ett exempel är det globala FN-initiativet The Shift, ett exempel på hur bostadens rättighetsperspektiv kan lyftas fram. Grundansatserna om att bostaden inte är en vara likt vilken som helst, att de som bor ska ha en möjlighet att påverka sitt boende och sin närmiljö samt att hemlöshet är följden av ett systemfel snarare än problem med individen, är något som fortsatt ska finnas med i den socialdemokratiska bostadspolitiken.

Städer som Wien har under lång tid haft en stor andel hyresrätter och en högre grad av offentligt stöd för finansiering av bostäder än Sverige har idag. I Paris byggs idén om en 15-minutersstad där alla boende med enbart gång och cykel ska kunna få tillgång till samhällsservice, arbete och nöjen. För att utveckla den socialdemokratiska bostadspolitiken med inspiration och goda lärdomar från både historien och andra länder borde ett bostadspolitiskt program tas fram. Programmets utgångspunkt ska vara praktiska och konkreta åtgärder för att bygga fler bostäder till lägre kostnad, agera mot och förebygga hemlöshet samt se hur klimatmål och social rättvisa kan öka i och med ett högt bostadsbyggande och renovering av befintliga bostäder.

Det behövs fler och billigare bostäder

Redan i dag råder det bostadsbrist i flera kommuner runtom i landet. Att öka antalet bostäder i takt med befolkningsutvecklingen är därför nödvändigt. För att upprätthålla ett högt bostadsbyggande krävs ett aktivt agerande från både stat, regioner och kommuner. Det kommunala planmonopolet innebär att kommunerna har ett huvudansvar att möjliggöra ett ökat Det primära ansvaret för bostadsförsörjningen och planprocessen ska fortsatt åligga kommunerna. En ökad press behövs dock på de kommuner som i dag inte tar sitt ansvar för bostadsförsörjningen. Det statliga ansvaret behöver också öka genom exempelvis mer uppföljning gällande kommunernas bostadsförsörjningsplaner gentemot prognostiserad utveckling och historiskt utfall. Detta kan uppnås genom ett utökat och förstärkt kartläggnings- och planeringsuppdrag till länsstyrelserna. Genom det kommunala utjämnningssystemet kan länsstyrelserna exempelvis föreslå omfördelning av medel från kommuner som inte tar sitt ansvar för bostadsbyggandet till närliggande kommuner som alltså måste ta ett ännu större ansvar.

Sverige har relativt höga produktionskostnader för bostäder i jämförelse med flera andra länder. Inrättandet av ett allmännyttigt statligt byggbolag kan vara en väg för att pressa priserna gentemot andra byggföretag som är aktiva på den svenska marknaden. Liknande upplägg för statlig inbladning i syfte att stimulera till utveckling och konkurrens finns bland annat för bolån genom SBAB, med gott resultat. Det bör därför skyndsamt utredas hur ett allmännyttigt statligt byggbolag skulle kunna etableras. Även möjligheten att lämna statliga byggnadskrediter, topplån eller ställa borgen bör ses över.

Marknadshyror och utförsäljningar är inte lösningen

Det kommer inte inom en överskådlig framtid finnas tillräckligt med bostäder där medborgarna vill bo. Marknadshyror riskerar därför att höja kostnaden för att bo i hyresrätt ytterligare. I förlängningen kommer marknadshyror därför att öka den sociala och ekonomiska segregationen mellan olika bostadsområden. Detta oaktat om marknadshyror införs endast för nyproduktion eller även för befintligt bestånd av hyresrätter.

De kommunala allmännyttiga bostadsbolagen har historiskt fyllt en mycket viktig roll i att lösa behovet av bostäder och skapa goda stadsmiljöer. Allmännyttan är också ett av kommunernas viktigaste bostadspolitiska verktyg. Allmännyttan kommer fortsatt att spela en viktig roll och de

kommunala bostadsbolagen behöver därför öka sitt byggande. Flera goda exempel på hur det går att bygga billigare har tagits fram av allmännyttiga bolag, bland annat med koncepthus som Sveriges Allmännyttas Kombohus och Stockholms projekt med Stockholmshuset. Den lag för allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag som infördes år 2011 innebär dock en alltför stor begränsning av kommunernas möjlighet att genom allmännyttan driva projekt med höga sociala värden som inte når upp till kraven om avkastning.

En omarbeting av lagstiftningen så att de allmännyttiga dimensionerna av de allmännyttiga bostadsbolagen åter sätts i förgrunden är nödvändigt för att kunna uppfylla inte bara behovet av bostäder utan också bygga goda och blandade boendemiljöer där alla har en möjlighet att bo. Under de gångna årtiondena har flera utförsäljningar av hyresrätter gjorts i städer runtom i kan läggas över till stiftelser för att säkra beståndet för framtiden, oberoende av politiska

De senaste åren har också problemet med renoveringar uppmärksamrats allt mer. Med relativt låga investeringar i standardhöjande åtgärder kan vinstmaximerande fastighetsägare efter en renovering räkna med hyror i nivå med nyproduktion. Det leder till att hyresgäster inte har råd att bo kvar, så kallade renoveringar, men också till onödig klimatpåverkan då t.ex. fullt fungerande köksinredningar slits ut. Detta måste hanteras exempelvis genom en starkare skyddslagstiftning som ger hyresgäster ett starkt inflytande vid renoveringar, tydligare informationsplikt för hyresvärderna om vad hyresgästen har rätt att tacka nej till och genom skattefria underhållsfonder för hyresrättsfastigheter.

Äldre och yngre har särskilda behov i fråga om boendeformer

Bostadens roll för hur vi mår blir allt viktigare när vi blir äldre. Fram till år 2030 kommer antalet äldre över 80 år att öka kraftigt och behovet av vård och omsorg kan därför väntas öka. För att äldre invånare ska kunna vara aktiva och delaktiga i samhället behöver boendemiljön anpassas.

De senaste decennierna har möjligheten till kvarboende med bostadsanpassning, hemtjänst och färdtjänst varit viktigt för äldre. Många kommer också att behöva, eller vilja, söka sig till tryggare boende med större möjlighet till social samvaro och uppsikt. Genom att öka tillgängligheten till sociala miljöer och gemenskapsmiljöer ökar livskvaliteten för äldre samtidigt som mötesplatser mellan olika generationer skapas. Äldres boende och förutsättningar att utveckla de särskilda boendeformerna för äldre bör särskilt beaktas vid framtagande av ett bostadspolitiskt program.

Bara ca 15 procent av personer över 65 år är beroende av någon form av insats från äldreomsorgen. Äldre har också olika behov i olika faser av livet och sin hälsa, från friska pensionärer till sköra äldre. Därför är redan i dag flera städer i Sverige med i WHO:s projekt En äldrevänlig stad.

Projektet kan beskrivas som en vision om en tillgänglig och inkluderande stad med en miljö som främjar ett aktivt liv – hela livet. Såväl fysiska som sociala faktorer i omgivningen spelar in. I projektet ligger att all samhällsplanering behöver se till hela livscykeln och ha ett äldreperspektiv. Projektet visar vidare att en åldersvänlig samhällsplanering måste vara genomgripande och kräver förutom politisk förankring, att den är långsiktig, tvärsektorieell och att äldre deltar i utvecklingen av miljön för äldre. Detta bör också vara styrande för en socialdemokratisk samhällsplanering.

Många yngre har inte möjlighet att starta sina liv fullt ut på grund av bristen på bostäder. Bostadsköerna är i regel långa och bostadspriserna gör det svårt för många att få sin första stora bygga på generella lösningar, detta innebär fler bostäder med fokus på sänkta befolkningsutveckling, inte minst för unga som tenderar att flytta för studier eller arbete, som kan ligga till grund för planeringsbehovet. På så vis ges unga möjlighet att starta sitt liv eller påbörja en utbildning.

Bostaden ska vara en rättighet och ingen ska leva i hemlöshet

Hemlösheten ökar i Sverige. En tydlig trend är att hemlösa som inte har några andra problem än att de saknar egen bostad blir fler. Detta är en direkt konsekvens av att den sociala bostadspolitiken avvecklats och att bostadsförsörjningen idag i allt för stor utsträckning sker på marknadens villkor. För att avskaffa hemlösheten måste bostadsbristen avskaffas.

Men även inom dagens system varierar stödet till hemlösa mycket beroende på vilken kommun eller stadsdel du bor i. Idag finns t.ex. "tak över huvudet garanti" i Stockholms stad men bara i få av kranskommunerna i regionen. Nyhetsrapporteringar talar om att kommuner försöker tvinga iväg hemlösa till andra kommuner, så kallad "social dumpning".

I Malmö har man flera år arbetat framgångsrikt med modellen "Bostad först" där människor som lever i strukturell hemlöshet får möjlighet till en egen bostad, förstahandskontrakt, redan innan annan behandling avklarats. Målet är att hyresgästen ska kunna bo kvar i sin lägenhet på samma villkor som alla andra hyresgäster och det finns studier som tyder på att det är en fungerande metod. Modellen kan dock i en del kommuner vara svår att implementera på grund av bostadsbrist.

Oavsett var i landet man bor ska man ha rätt till effektivt stöd om man hamnar i hemlöshet. Alla kommuner måste ta sitt ansvar. Vi anser därför att det bör tas fram en nationell strategi för hur vi helt kan bekämpa hemlöshet i vår närtid.

Bostadens miljö- och klimatpåverkan måste minska

Klimatpåverkan av byggnader har minskat över tid, detta på grund av högre krav för miljöklassning, bättre byggnadsteknik och renare uppvärmning. Majoriteten av bostadens klimatpåverkan sker dock under dess byggfas och uppförandefas. Vilka och hur byggnadsmaterial används kan ha stor inverkan på bostädernas klimatpåverkan. Sverige har en stor träindustri och byggandet av flerfamiljshus i trä är något som blir alltmer vanligt. Ytterligare steg för att öka byggande med trä som stommaterial bör främjas genom stöd till innovationsutveckling och forskning om detta i livscykelanalyser visar sig ge lägre klimatavtryck från bostadsbyggandet.

Även återvinning och återbruk av material är en viktig faktor för att minska negativ klimatpåverkan under byggfasen av nya bostäder. Det är inte bara gällande nybyggnation det finns möjlighet att förbättra byggnaders klimatpåverkan. Upprustningen av äldre bestånd, framförallt de många byggnader som uppfördes under miljonprogrammet är i behov av upprustning. Detta ska med både social och miljö- och klimatmässiga hänsynstaganden. Möjligheten att förbättra inomhusmiljön samtidigt som byggnadens kostnader för uppvärmning minskar är något som kommer till gagn för både den enskilda och samhället i stort.

Goda boendemiljöer kräver investeringar

Goda boendemiljöer är mer än bara bostäder. Goda boendemiljöer skapas också av att naturvärden kan bibehållas i en växande stad. Det krävs bra infrastruktur, närhet till arbete, samhällsservice och nöjen. Ofta kommer investeringar mindre dem till del som bor längre bort från centrum och stadskärnor. Detta kan reflekteras i eftersatt underhåll i centrummiljöer eller bristen på offentlig närvaro. För att skapa städer som håller samman behöver offentliga investeringar och goda boendemiljöer komma alla invånare likvärdigt till del.

Sport och idrott är en viktig del av många människors välbefinnande, det stärker inte bara folkhälsan utan också den demokratiska infrastrukturen genom att uppmuntra till föreningsengagemang och delaktighet. Forskning visar även att unga som idrottar presterar bättre

i skolan och har större möjligheter att bygga sociala nätverk. Idrotten ska vara öppen och tillgänglig för alla. Idag ser vi tyvärr stora skillnader i vilka som är fysiskt aktiva och engagerade –

skillnad finns mellan pojkar och flickor, personer från socioekonomiskt starkare och svagare områden samt mellan de med svensk eller utländsk bakgrund. Ett statligt stöd behöver införas för

att kommunerna ska kunna bygga fler idrottsanläggningar i landet, på så sätt kan tillgången till sport och idrott blir mer likvärdig oavsett var du växer upp. Vissa större anläggningar kan av kostnadsskäl inte finnas i alla de kommuner som invånarna önskar.

Tillgången till bostäder är viktig för tillväxten och jobben

Bostadsbristen har länge varit en av de främsta orsakerna till att många företag har svårt att Här skulle också ett statligt allmännyttigt byggbolag kunna spela en viktig roll där privata byggaktörer inte vill verka. Kommunerna, tillsammans med staten, har ett stort ansvar att trygga kompetensförsörjningen i byggbranschen, detta gäller både som en möjlighet för många att snabbt komma in på arbetsmarknaden och för att fortsätta stärka svensk innovationskraft och tillväxt.

Genom skattesystemet har staten en stark påverkan på bostadsmarknaden. Det nuvarande skattesystemet innebär i praktiken en kraftig subvention av det ägda boendet jämfört med hyrda. Det är viktigt med en likvärdig och rättvis beskattning mellan boendeformer.

Socialdemokraterna i Stockholm yrkar att

1. Socialdemokraterna utarbetar ett bostadspolitiskt program som utgår från bostaden som en rättighet och som beaktar grupper med särskilda behov inklusive det växande antalet äldre och personer som lever i hemlöshet.
2. Socialdemokraterna verkar för en likvärdig och rättvisare beskattning mellan boendeformer.
3. Socialdemokraterna verkar för att det skyndsamt utreds hur ett allmännyttigt statligt byggbolag skulle kunna etableras.
4. Socialdemokraterna tar ställning mot införande av marknadshyror i hyresrätter.
5. Socialdemokraterna verkar för regler och beskattning som förhindrar s.k. renoveringar.
6. Socialdemokraterna verkar för en kraftig ökning av statlig finansiering för att fler bostäder med relativt sett lägre hyra ska byggas.
7. Socialdemokraterna verkar för vidgat statligt ansvar för staten att följa upp och utvärdera planerna för bostadsförsörjningen i kommunerna, exempelvis genom länsstyrelserna. En mekanism för omfördelning av medel behövs som incitament för att stimulera bostadsbyggande också i kommuner som inte tar sitt ansvar.
8. Socialdemokraterna ska verka för att de kommunala allmännyttiga bostadsbolagen kan upprätthålla samhällsnytta som övergripande mål vilket kräver att lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag reformeras. Förutsättningarna att organisera allmännyttan i stiftelseform bör även utredas.
9. Socialdemokraterna verkar för att storskalig utförsäljning av allmännyttiga bostäder försvåras.
10. Socialdemokraterna verkar för att en nationell strategi för att bekämpa hemlöshet tas fram som bygger på de mest framgångsrika modeller som används i landet idag.
11. Socialdemokraterna verkar för att tak-över-huvud-garanti ska finnas och efterföljas i alla kommuner.
12. Socialdemokraterna verkar för ett förbud mot s.k. "social dumpning"
13. Socialdemokraterna verkar för att ett investeringsstöd till klimatsmarta hyresrätter och statligt stöd för omställning av våra miljöprogram införs.
14. Socialdemokraterna verkar för att regering och riksdag inför ett riktat investeringsstöd till kommuner och andra aktörer för att planera och bygga fler idrottsanläggningar i områden där detta saknas.
15. Socialdemokraterna utvecklar sitt äldreperspektiv i regional och kommunal samhällsplanering.